

ANGELČEK

Priloga „Vrteu“.

Štev. 7.

Ljubljana, 1. julija 1912.

XX. tečaj.

Zvečer.

9. Delopust.

Solnce tone za gorice,
zadnji žarek vrh gore
vije se, kot bi ne mogel
se ločiti še od nje.

Ptica v gozdu utihuje,
vetrič v grmu šepetá.
Petje se pastircev čuje,
spev ženjic doní s poljá.

Trudna je narava cela,
ves izmučen je zemljan.
Blagoslovi, Bog, mu dela,
da ne bo mu trud zaman.

Mokriški.

Srečni ljudje.

17. Najboljši vir moči in sreče.

Pobožen redovnik je pripovedoval o težki nalogi, ki se mu je naložila v novicijatu in ga je stala precej premagovanja.

Eden izmed poslušalcev mu opomni: »Kajne, nekoliko ste pa le pogodrnjali?«

»Kako bi bil pač mogel godrnjati in nasprotovati?« odgovori redovnik. »Moj predstojnik, ki je vedel, koliko težkoče mi bo napravila ona reč, si je nalašč odbral ravno trenotek, ko sem prišel od svetega obhajila, in mi naznanil svoje povelje. — Kako bi mogel človek reči: ne, ko ima Jezusa v svojem srcu?«

Paillettes d'or.

18. Kateri je najlepši dan življenja?

Trije vrli gojenci v nekem katoliškem zavodu so se ustavili na dvorišču in pričeli ta-le ganljivo lepi pogovor:

»Davi,« tako prične eden izmed njih, »so nam rekli, da je dan prvega sv. obhajila najlepši dan življenja; oh! in je zares. Nikoli več ne bom tako srečen kot to jutro, ko je ljubi Bog prvikrat prišel v moje srce. Oj, srečen, presrečen dan! . . .« Deček umolkne in mlada prijateljica sta mogla opaziti, kako so se njegove svitile oči napolnile s solzami.

»Še en lepši dan je kot le-ta,« odvrne drugi tovariš.

»Še lepši? Oh, ne,« začne živahno ugovarjati prvi; »ne, ne! In kateri bi mogel biti ta dan?«

»Oni dan, ko bom kot novomašnik prvikrat opravil daritev sv. maše; ko bom, preden prejmem Jezusa v srce, ga prvikrat držal v svojih rokah in ga daroval nebeškemu Očetu ter mu bom s čustvom, ki se mi zdi, da ga že zdaj čutim, mogel reči: Moj B o g!«

»Pa je še en lepši dan, kot sta ta dva lepa dneva,« pripomni preprosto tretji prijatelj.

Presenečena vzklikneta oba dečka hkrati: »Ne, to ni mogoče!«

Oni pa se ozre proti nebu in še enkrat ponavlja: »Še je en lepši dan, kot sta ona dva, seveda oba tako zelo lepa.«

»Kateri pa je ta dan? Ali je mar smrtni dan, ki dá duši, da se zedini z Bogom za vso večnost?«

»Ne.«

»Kateri pa je vendar; ali je morebiti oni slovesni dan, ko se redovnik z obljubo zaveže, da se več ne povrne med svet?«

»Ne, ne. Oh, uboga prijatelja, ali res ne uganeta: Najlepši dan je dan mučeništva!«

Srečni otroci! Srečni starši in učitelji tako plemenito mislečih in velikodušnih otrok!

Paillettes d'or.

19. Kako si otroci izbiraajo srečo.

Neki bogoljuben oče je zvečer sedel pod lipo s svojimi otroki in jim v preprostih pogovorih povedal mnogo koristnih nauk. Posebno so se jeli pogovarjati o tem, kako si ljudje želijo premnogo praznih in nepotrebnih reči. Otroci pa menijo, da bi si odbrali to, kar je najboljše, ko bi šlo po njihovih željah.

Oče se nasmehne in pravi: »No, pa povejte, kaj bi si pač želeli?«

Brž začne najmlajša hčerka Brigita: »Ljubi oče, jaz bi si želela, da bi bila prav lepa; zakaj lepota je vsakemu všeč; tudi imajo povsod radi lepe ljudi.«

»Pojdi, ničemurnost, s svojo lepoto,« seže urno v besedo Bogomil, le dve leti starejši brat, »ali veš, kako je bil lep sosedov Frice še pred štirimi meseci, preden so ga koze tako grdo zdelale? Kaj ima zdaj od svoje lepote? In potem tudi nimaš od lepega obraza nič jesti, če si lačna! O, za lepoto bi mi ne bilo nič mar; marveč rajši bi si želel, da bi bil prav bogat, zakaj denar je sveta vladar in bogastvo nam daje vsega, kar si le želimo.«

»Ljubi brat!« zavrne zdaj Konrad, najstarejši sin, »tudi ti si še nisi izbral najboljšega; zakaj glej:

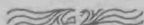
bogastvo lahko ravno tako hitro izgine kakor lepota, in ko bi sedel v sredi denarja pa bi bil obenem neumen tepček, bi vendar ne bil nikjer čislan. Jaz bi si pa rajši želel, da bi bil prav razumen; zakaj razumnost preživi lepoto in bogastvo ter nam pridobi čast in ljubezen pri vseh pametnih ljudeh.« Z nekim imenitnim ponosom, češ, da je še le on pravo zadel, pogleda Konrad očeta in vzkligne: »Kaj ne, ljubi oče, moja želja je najboljša!«

Oče molči, gleda na tla in piše s palico nekaj v pesek. Bile so same ničle!

»Kaj pa pomenijo te ničle? Kaj pa hočete s tem povedati, oče?« vpraša zdaj Konrad, nekoliko vznevoljen, še bolj pa zvedav.

»To-le je odgovor na tvoje vprašanje,« odgovori oče resnobno, »zakaj glejte ljubi otroci! Lepota, bogastvo, razumnost in vse druge zemeljske dobrote niso nič v očeh modrega moža, enake so ničlam. In vse ničle, in naj bi jih bilo še tako veliko, ne veljajo nič brez enote. Ako pa postavim spredaj eno, imato, kar je bilo poprej brez vse veljave, velikansko vrednost. To edino pa, ljubi moji otroci, brez katerega je prazen nič vse, kar imamo, in katero nam da vse, česar resnično potrebujemo, je strah božji in čednost. Zakaj edino čednost stori človeka resnično lepega in bogatega, modrega in srečnega!«

Zbirka.

Lilije.

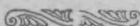
Tam na tihem oknu
samostanske cele
v belih lončkih klijejo
lilije prebele.

Sestra Serafina
z vodo jih zaliva
in pred žarki vročimi
z zastori zakriva,

z belo roko boža
jim srebrne cvete,
pesmi o nedolžnosti
jim prepeva svete...

Srečna, Serafina,
tvoja duša čista
lepša je kot lilija,
bela, ozkolista!

Bogumil Gorenjko.

V gozdu.

Gozd je šumel tako svečano in skrivnostno, kot bi pravil natihoma in polagoma lepo povest o srečnih starih časih, ko so živele v njem še vile in divji možje, in je bil gozdni dom ves poln lepih bajnih gradov, katere so videli samo tisti, ki so ohranili čisto, pošteno in nepokvarjeno srce.

Tone je sedel pod košato bukev in je poslušal. S pastirjem je šel, pa se je bil izgubil in je zašel v gozd. Med tavanjem se je utrudil in naposled je sedel pod senčno bukev, se naslonil, in počasi ga je uspavalo enakomerno šustenje.

Zazdelo se mu je, da stoji pred krasnim gradom. Vse zidovje je iz brušenega mramorja in okrašeno s srebrom in zlatom. Visoka okna so barvana še vse bolj lepo in razkošno kot pri farni cerkvi svetega Valentina. Vrat je vse polno in ena so lepša od drugih. Za gradom pa se razprostira krasen vrt z opojno dišečim cvetjem, kakršnega Tone še svoj živ dan ni videl. Tam nekje pa šumi, kot bi drvile mogočne reke čez pečine.

»Jej, kako je lepo!« vzklikne Tone in skoraj si ne upa dihati. »Oh, ko bi smel jaz noter!«

Ko tako premišlja, začuje lepo, ubrano petje, ki ga vsega očara. Kakor bi segala bela roka, z demanti in zlatimi zapestnicami okrašena, v črno temo, tako se zdi Tonetu, poslušajočemu lepo petje. Zdajpazdaj se izgubi srebrnozveneč glas v višino in valovi in podrhteva ter vztrepetava, kot bi ga bilo strah, ker se je tako osamil od drugih; pa kmalu pripluje nazaj in se združi z ostalimi v popolno celoto.

»Živela kraljica Vendimira,« zaori po gradu, da žvenketajo stekla v oknih in se strese grad. Nato vse utihne. Tone pa nestrpno čaka, kaj pride. Hoče že vstopiti, pa noge mu odpovedo, da ostane na mestu kot prikovan; roke viseče ob životu, pol skrčene; oči napete in usta nekoliko odprta.

Takrat pa se začuje šumenje svile, in lahni koraki se bližajo vratom. In še preden more Tone

dobro pomisliti, kako in kaj, že stoji v vratih lepa kraljična. Tone jo gleda začudeno; a ko se nekoliko zave, vidi, da nima plavih las in modrih oči kot one v tistih povestih, ki jih je bral včasih pozimi — in skoro ga to nekam neprijetno dirne. Tudi polt gospodične ni tako snežnobela kot pri kraljičnih v raznih pravljicah; ampak prav taka je kot pri navadnih ljudeh, le še nekoliko bolj zagorela, rjava. Vendar je kraljična lepa: temni kostanjevi lasje ji z neko ljubko malomarnostjo valové izpod zlate, z biseri in dragulji okrašene krone daleč po hrbtu dol, in rjave oči zró z mirom in zadovoljstvom predse. Obleka ji je bledosiva in baš taka, kot ji najbolj pristoja.

Dolgo stoji tam kraljična in zdi se, da Toneta ne vidi. Naposled pa ga le opazi, in ko vidi njegovo boječe začudenje, se mu nasmehne in prijazno stopi k njemu.

»Nič se me ne boj, Tonček,« mu reče s tako ljubkim glasom kakor mati, in ga prime za roko, da ga odvede v grad . . .

Takrat pa Tončka nekaj strese in — naenkrat izginejo lepe sanje. Pred razočaranim Tončkom pa stoji — pastir, še ves preplašen, ker ga ni mogel toliko časa najti.

»Oh, zakaj si me vzbudil, ko sem imel vendar tako lepe sanje!« vzdihne Tonček in začne praviti pastirju svoj sen.

G n j e v o š.

Kdo bi ne pel? . . .

Fantič ti moj,
pesem zapoj —
pesmico veselo! . . .
Heja — juheja,
v zlati mladosti,
polni radósti, —
kdo bi ne pel?

Heja — juheja,
bodi vesel!
Dan je radosti
spet se pričel:
heja — juheja —
kdo bi ne pel? . . .

Sokolov.

Ivanek in čarovnica.

(Ruska pravljica.)

Živela sta mož in žena. Imela sta edinega sinčka Ivanka in ljubila sta ga tako, da se ne da povedati. Glej, pa poprosi nekoč Ivanek očeta in mamico: »Pustite me na jezero, da grem loviti ribice.« — »Kam hočeš? Ti si še premajhen — utoneš!« — »Ne, ne utonem! Ujel vam bom ribico! Pustite me!« In mati ga je oblekla v belo srajčico, ga prepasala s krasnim paskom in ga pustila na jezero. No, in dečko je sedel v ladjico in govoril:

»Čolnič, čolnič, plavaj daleko!
Čolnič, čolnič, plavaj daleko!«

In čolnič je splul daleko, daleko, in Ivanek je sedel in začel loviti ribice. Prišla je pa ura in dan, in prišla je žena na breg in klicala svojega sinka:

»Oj Ivánek, oj Ivánek, sinček moj!
Oj pripluj, pripluj mi do bregá,
da ti jesti, piti dam!«

In Ivanek je zaklical:

»Čolnič, čolnič, plavaj do bregá,
ker me kliče mamica!«

In čolnič je splaval k bregu. Mati je pa pobrala ribe, nasitila, napojila sinka, premenila mu srajčico in pasek ter ga spustila zopet na jezero. Dečko je šel v ladjico in govoril:

»Čolnič, čolnič, plavaj daleko!
Čolnič, čolnič, plavaj daleko!«

In čolnič je splul daleko, daleko, in Ivanek je začel loviti ribice. Prišla je ura in dan, in prišel je k bregu mož in zaklical svojega sinka:

»Oj Ivánek, oj Ivánek, sinko moj!
Oj pripluj, pripluj mi do bregá,
da ti jesti, piti dam!«

Berijaló Pázmány

Igrajmo se — trgovino!

In Ivanek se je odzval:

»Čolnič, čolnič, plavaj do bregá,
ker me očka kličejo!«

Čolnič je splaval k bregu. Oče je pobral ribe, nasitil, napojil sinka, mu premenil srajčko in pasek in ga spustil zopet na jezero.

Čarovnica, huda žena, je pa slišala, kako sta mož in žena priklicala Ivanka, pa je sklenila, ujeti dečka. Glej, pride na breg in zakriči s hripavim glasom:

»Oj Ivánek, oj Ivánek, sinček moj!
Oj pripluj, pripluj mi do bregá,
da ti jesti, piti dam!«

Ivanek je pa spoznal, da ni to glas njegove mamice, ampak glas čarovnice, hude žene, pa je zaklical:

»Čolnič, čolnič, plavaj daleko;
zove me čarovnica,
huda žena zove me!«

Čarovnica je pomislila, da bi bila morala pozvati Ivanka s tanjšim glasom, kakor ga kliče rodna mati. Zato je stekla h kovaču in ga zaprosila: »Kovač, kovač, skuj mi tako tenak glasek, kot ga ima Ivankova mamica! Če ne, pojem tebe!« Kovač ji je pa res skoval tak glasek, kot ga je imela Ivankova mamica. In glej, čarovnica je prišla ponoči na breg in je začela zvati in vabiti Ivanka:

»Oj Ivánek, oj Ivánek, sinko moj!
Oj pripluj, pripluj mi do bregá,
da ti jesti, piti dam!«

Ivanek je res priplul. Čarovnica je pa pobrala ribe, njega samega pa tudi pograbila in ga odnesla. Prišla je domov in poklicala svojo hčer Alenko: »Zakuri peč prav žarko, da spečeš dobrega Ivanka! A jaz pojdem, da zberem svoje goste, svoje prijateljice!« Alenka je zakurila peč žarko, žarko in govorila Ivanču: »Stopi, stopi na lopar!« — »O, jaz sem še majhen in neúk,« je odvrnil Ivanek, »in

ničesar ne umem, ničesar ne znam. Pouči me, kako naj stopim na lopar! Pokaži mi!« — »Dobro,« odvrne Alenka, »a dolgo te ne bom učila!« Pa komaj se je vsedla na lopar, jo je Ivanek že porinil naravnost v peč, pa zakril z železnim zaslonom. Sam je pa ušel iz bajte, zaklenil vrata in splezal na visok, visok hrast.

Čarovnica je pa prišla s prijateljicami pred bajto. A nihče ji ni odprl. »O ti hudobna Alenka ti! Gotovo se je šla kam igrat kólo*!« je vpila čarovnica in zlezla k oknu, ga odprla, zlezla v bajto in pustila ženske noter. Sedle so vse za mizo, čarovnica je pa odveznila zaslon, in postavila pečeno Alenko na mizo. Jedle so, jedle, pile in pile, a potem so se šle izprehajat pred bajto po mehki travi. »Oj šetajmo, ko smo jedle Ivanka, lepopočenega!«, je klicala čarovnica. A Ivanek ji je pa odgovoril z vrha hrasta: »Oj šetajte, le šetajte, ko ste jedle Alenčico, lepopočeno!« Čarovnica je pogledala kvišku, uzrla Ivanka, se vrgla pod hrast in začela gristi lub. Grizla je, grizla — dva prednja zoba si je ulomila, in stekla h kovaču v kovačnico in govorila: »Kovač, kovač, skuj mi železne zobe! Če ne, snem tebe!« Kovač ji je res skoval dva železna zoba.

Vrnila se je čarovnica in je dalje grizla deblo hrastovo in ga že toliko pregrizla, da je Ivanek komaj še preskočil na sosednji hrast. A ta, ki ga je huda žena pregrizla, je zrohnel na zemljo. Ko je videla čarovnica, da Ivanek sedi na drugem dôbu, je zaškripala z zobmi in začela iznova gristi drevo. Grizla je in grizla, — dva nova zoba si je ulomila in je zopet stekla h kovaču in govorila: »Kovač, kovač, skuj mi železne žobe! Če ne, snem tebe.« Kovač ji je res skoval še enkrat dva železna zoba, in čarovnica se je vrnila zopet na delo. Ivanek ni znal, kaj naj stori. Kar zagleda nad seboj gosi-labóde in jih poprosi:

»Oj lobodi, oj lobodi,
oj vsprejmite me na krila,
in nesite k očku, k majki!
Oj pri očku, oj pri majki
je lepo, tako lepo!«

* Kolo je igra, slična našemu »ringaraja«.

»Naj te vzame srednja jata,« so mu rekli ptiči. Ivanek je težko pričakoval srednje jate. No res, priletela je druga jata in zopet je poprosil:

»Oj lobodi, oj lobodi,
oj vsprejmite me na krila,
ponesite k očku, k majki!
Oj pri očku, oj pri majki
je lepo, tako lepo!«

»Naj te vzame zadnja jata!« In zopet je ždel Ivanek. No res, priletela je tretja tropa lobodov, in zopet je prosil Ivanek:

»Oj lobodi, oj lobodi,
oj vzemite me na krila,
ponesite k očku, k majki!
Oj pri očku, oj pri majki
je lepo, tako lepo!«

Lobodi so ga vzeli na svoje peruti in so ga nesli domov. Prileteli so do kočice in posadili Ivanka na položno streho kočice.

Rano zjutraj je žena zakurila peč in je pekla mlince. Pekla je in se spominjala sinka. »Kje je moj Ivanek?« In mož ji je govoril: »Meni se je sanjalo, da so gosi-lobodi prinesli našega Ivanka na svojih krilih.«

Napekla je žena mlincev in govorila možu: »Daj, bova delila mlince; ta tvoj — mož; ta je pa moj. Ta tvoj — mož; ta je pa moj.«

»Ali zame nič?« se je tedaj oglasil Ivanek.

»Ta tvoj — mož; ta je pa moj.«

»Ali zame nič?«

»Aj nuj, stari!« je rekla žena. »Poglej, kaj tam kliče.« Starec je stopil iz kočice in zagledal Ivanka. Oče in mati sta se vzradovala. Povpraševala sta sinka o vsem, o vsem, in vsi trije so veselo použili dobre mlince.

Bogumil Gorenjko.

Deklamovanke.

1. Zobozdravnik.

Rogačico zob je bolel,
pa ni bilo prehudó ;
a prosila je rogača,
naj izdere ga kako.

Klešče je rogač nastavil
in uprl se na nogé
in potegnil, kot bi moral
izruvatí vse zobé.

Rogačici je odtrgal
glávo prav do črnih kril,
sam priletel je ob kamen
in nesrečno se ubil.

Hrošči so ju zakopali
tja pod dob do korenin
in zapisali so jima
štíri verze za spomin :

„Rogačico in rogača
nam pokriva ta-le dob ;
prva ni trpeti znala,
drugi ni znal dreti zob.“

S. S.

2. Povest o kosu.

Bil kos je trde glave,
ni znal zapeti prave,
je vrabce le posnemal,
za srake se unemal.

So v mesto ga poslali,
v visoke šole dali,
a kos ta, trde glave,
ni znal zapeti prave.

Tako si zmisli stari
in dobro vse prevdari :
„Ga že še naučimo,
nemarneža, zaprimo!“

Tri dni je kos sameval,
natihem vmes prepeval,
in česar izučila
ni šola, ga je sila !

Mohorov.

Koza in volk.

(Ruska basen.)

Koza si je postavila kočico v borovem gozdu in zaprla vanjo svoje kozličke, svoje sinčke. Vsako jutro pa jih je prišla nakrmit. Nato je pa odšla na delo.

»Oj odprite vratica,
jaz sem vaša mamica,
da vam mleka dam!«

Tako je govorila, in kozlički so odprli duri in veselo sprejeli mamico.

To je videl in slišal volk in drugo jutro je prišel sam pred kočico in govoril:

»Oj odprite vratica,
jaz sem vaša mamica,
da vam mleka dam!«

»O, ti nisi naša mamica. Naša mamica ima lep tanek glas,« so rekli kozlički in niso hoteli odpreti trdno zaklenjenih vrat.

Ko je pa res prišla mati, so ji povedali vse. Ona jih je nasitila in jim strogo prepovedala odpreti vrata, če bi prišel kdo drugi kot ona sama.

Komaj je pa koza odšla v les na delo, je prišel h kočici volk in je zaklical s hinavskim, tankim glaskom:

»Oj odprite vratica,
jaz sem vaša mamica,
da vam mleka dam!«

Kozlički so mislili, da se je res že vrnila mamica, odprli so vrata, pa joj, volk je planil v kočico in je podavil vse. Samo en kozliček se je urno skril v peč in se tako rešil.

Ko je prišla koza drugo jutro, je zaklicala:

»Oj odprite vratica,
jaz sem vaša mamica,
da vam mleka dam!«

A nihče ji ni odprl vrat. Stopila je bliže in je videla, da so odprta, stopila je v kočico — vse

prazno, odprla je peč in našla v njej edinega sinka, ki ji je še ostal. In začela je jokati.

H koči je pa prišel volk in jo hinavsko tolašil: »Kaj da jočeš, kuma kozica? Pojdi, se gremo izprehajat, in boljše ti bo!«

»Mi ni za izprehod!« ga je zavrnila koza.

»E, pojdimo vseeno!« jo je vabil volk.

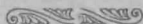
In šla sta po gozdu in prišla do jame, kjer so pekli prejšnji večer razbojniki ukradeno jagnje.

Pa je rekla koza: »Poizkusiva preskočiti to jamo!«

»Dajva,« je rekel volk in se zagnal, a je skočil v jamo. Grozno je zatulil: »Prevarala si me, koza!«

Ogorki so bili še živi in tako je končala njegova hudobija s smrtjo — sežgal se je. Koza pa je šla v kočico in negovala kozlička-edinčka, ki ji je še ostal.

Bogumil Gorenjko.

Mamica, jaz moram v raj!

Peterčku se je zazdelo
v ljubkih sanjah nekikrat,
da so zvezdice strnile
se v voziček solnčnozlat.

Vanj je sedlo božje Dete,
rajskomilo, rožnih lic,
v svilne kodrčke pa vpletli
angelci so mu cvetic.

In nizdol se je pripeljal
Jezus, z lučjo ves odet,
pa je Petrčku pomignil:
„Pojdi z mano v lepši svet!“

Pa se dvignil in je šinil
zvezdni vozek v sinji zrak.
„Zdaj smo v raju!“ — Sèn premine —
Peterček pogleda v mrak.

Mamici je zjutraj pravil:
 „V raju bi že bil lahkó;
 prav do vrat sem se pripeljal,
 pa me zbudil je nekdo.

Če prišlo bo božje Dete
 z zlatim vozkom pome kdaj,
 pa se nič več ne povrnem:
 Mamica, jaz moram v raj.“

Res prišlo je božje Dete,
 ko se zvezdic broj je vžgal:
 v vozek zlat so se strnile —
 Peterček je v vek zaspal.

M. Elizabeta.

Kratkočasnica.

V šoli. Katehet: »Ali Bog vse ve?« — Učenec: »Da, Bog vse vé, ker je vseveden.« — Katehet: »Ali Bog vé, da si ti priden?« — Učenec: »Ne!« — Katehet: »Zakaj pa Bog ne ve tega?« — Učenec: »Zato, ker nisem priden.« — Katehet: »Prav si razsodil, zakaj katekizem uči, da Bog vse vé, kar je bilo, kar je in kar bo; o tem pa, kar ni — katekizem molči. Pa glej, da bo Bog tudi to vedel, preden prideš k sodbi.« Internus.

Zastavica.

K pove poslopjice ti malo,
S pa razodene reko zalo.
 Kako poslopju se in reki pravi,
 odgovor točen bodi tej zastavi.

Šaljivo vprašanje.

(Priobčil Internus.)

Koliko črk je v katekizmu?

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnji številki.)